

- **İbrahim Paçacı**, *Günümüz Ekonomik Şartlarına Göre Zekâta Tabi Mallar (Nisap ve Zekât Oranları)*, Ayrıntı Basın Yayın, Ankara 2015, 244 s.

Değerlendiren: Hatice AKSOY*

Yazar İbrahim Paçacı, Ankara İmam-hatip ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu olup Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalında görev yapmaktadır. Yazarın, fıkıh mezhepleri ve taklid, klonlama ve kök hücre, bitkisel ürün, hayvan, kaza/hasar ve hayat sigortaları; bireysel emeklilik sistemi gibi farklı konularda çalışmaları mevcuttur.

Çalışmaya konu olan eser, zekâtın kendinden beklenen fonksiyonları icra edebilmesi için günümüz ekonomik gelişmeleri göz önünde bulundurularak nisap ve zekât oranlarının yeniden incelenmesini önermektedir. Bu önerinin bir çözüm yolu olduğu, zekât emrinin bidayetinden bugüne kadar geçen sürecin ve iktisadi dönüşümlerin incelenmesi ile görülecektir. Zira zekât emrinin ilk muhatapları sahâbe ve fukahâ döneminde zekâta tabi mallar o günün olguları ile birebir uyumlu iken bugün farklı ve daha karmaşık bir ekonomik düzen içinde yeni belirlemeler gerekmektedir. Yazar bu eserin imkânları ölçüsünde hedeflediği amacı gerçekleştirmiş ve yeni bir nisap ölçütü geliştirmiştir.

Eser bir giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Giriş bölümünde yazar, zekât konusunda problematik olarak gördüğü noktalara değinmiş ve eseri yazarken takip ettiği metodu kısaca beyan etmiştir. Birinci bölümde klasik fıkıh müktesebatından derlenen zekâtın yükümlülük ve geçerlilik şartları zikredilmiştir. İkinci bölümde zekâta tabi mallar kategoriler halinde tasniflenmiş ve bugünün ekonomik faaliyeti içindeki malların hangi kategorilerde ele alınacağı ve yeni nisap oranlarının tayini mevzu bahis edilmiştir. Sonuç bölümünde ise yazar ortaya koyduğu problematik alanı ve öngördüğü çözüm önerilerini temel esaslar çerçevesinde zikretmiştir.

Eserin başlığı ile içerik uyumu, konunun tasniflenişi, kaynak kullanımı, argümanları belirli bir düzen içinde ele alması, mukayeseli olarak mezhep görüşlerini zikretmesi, kavramsal izahları, güncel problematiğe vurgu yapması gibi farklı açılardan güçlü ve iyi bir çalışma olduğu görülmektedir. Eserin dili anlaşılır, üslubu sade ve akademiktir. Bu dil özelliği okuyucuyu yormamakta ve yazarın amacına hizmet etmektedir.

* Necmettin Erbakan Üniversitesi İslam Hukuku Yüksek Lisans Öğrencisi, haticeaksoy7989@gmail.com

Eserin temel argümanı şu şekildedir: Nisap miktarının tayininde kullanılan mallar o dönemin yaygın zenginlik ve geçim unsuru olan mallarıdır ve değerleri birbirlerine denktir. Nisap en küçük ailenin temel ihtiyaçlarını karşılayan mal varlığıdır ve muhtaç olmayan kimse zekât mükellefidir.

Zekâta tabi mallar incelendiğinde onların zatında aranan en önemli özellik ihtiyaç fazlası olmasıdır. Tam mülk olması, artıçı olması, yılanması gibi şartlar hep bu amaca hizmet etmektedir.

Bugün için Türk-İş'in belirlediği açlık sınırı nisap olarak kabul edilebilir. Türk-İş Temmuz 2015 tarihi itibarıyla dört kişilik bir ailenin açlık sınırını, 1328,92 TL. olarak belirlemiştir. Kendi evi bulunmayıp kirada oturan kimse, buna kira ücreti ekler. Buna göre, aylık geliri bundan fazla olanlar zekâtla mükellef olur.

Aylık alanlar, aylığı nisap olarak kabul edilen aylık yoksulluk sınırından fazla ise, bu fazlalığın kırkta bir zekâtını vermelidir.

Yazarın argümanlarını sunuşu ve temellendirmesi başarılı olarak bulunsa da temel tezine katılmamaktayız. Bu şekilde bir aylık ihtiyaç fazlası maldan zekât verilmesi uygulamasının çok sağlıklı ve hayatın akışına uygun bir çözüm olmadığı kanaatindeyiz. Hayatın akışı içinde vasat düzeyde ekonomik gelire sahip ailelerin aldıkları sabit maaşları Türk-İş'in belirlediği sınırı geçse de aylık geçim ve iâşe giderleri için maaşlarını uç ucuna denk düşürme çabaları aşikârdır. Kaldı ki ihtiyaç fazlası olduğu düşünülen meblağ yılsonuna birikim olarak ayırılmamaktadır.

Zekât ahkâmı ile ilgili nisap miktarlarının ta'lili olmaktan ziyade teabbüdi olduğu kanaatini taşımaktayız. Bir takım hikmetleri zikredilse bile ticaret mallarının zekâtında neden % 2,5 oranında zekâtın alındığı bilinmemektedir. Daha adil olacağı gerekçesi ile teabbüdi olan nisap oranı değiştirilerek gayri safi gelirin % 10'u safi gelirin % 5'i zekât olarak verilmelidir hükmü verilemez.

Yazar cumhuru fukahanın görüşünü esas alarak asli ihtiyaçların temini ile bireylerin zekât mükellefi olacağı kanaatini tercih etmektedir. Bizce Hanefi Fukahanın asli ihtiyaçlardan sonra nisap miktarı mala malik olma şartı zekâtın mükellefleri için zenginlik ölçüsü olmaya daha uygun gelmektedir.

Eser, İslam hukuku alanında okuma yapan öğrencilere, mali muamelat alanında çalışma yapan araştırmacılara, zekât konusu ile ilgili teknik bilgi almak isteyen meraklılara hitap etmektedir. Eser, okuyucuyu zekât ile ilgili belki yüzlerce esere bakıp bilgi sahibi olma külfetinden kurtarmaktadır. Ayrıca alanına güncel gelişmeler zaviyesinden bakarak güzel katkılar da sunmaktadır.